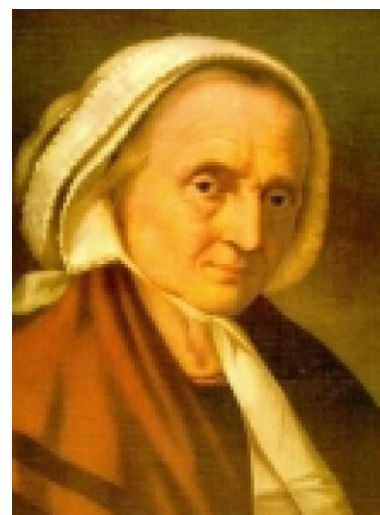

Markéta Occhiena – Matka Dona Boska a Salesiánské rodiny.

narodila se **1. dubna** a zemřela **25. listopadu 1856**

Dne 1. dubna 1788, rok po vypuknutí Francouzské revoluce (14. července 1789 pád Bastily) se v Capriglio d'Asti, narodila Margherita Occhiena. Byla šestým stvořením, které Bůh, který miluje život, daroval Melchiorre Occhiena a Domenica Bossone. Ve stejný den je pokřtěná a dostane jméno Margherita, což znamená "vzácný kámen". Doba, do které se narodila je dobou kdy mladý Napoleon Bonaparte (*5. srpna 1769 Ajaccio – +5. května 1821 Svatá Helena) okupuje

Piemont, přináší válku a destrukci také do okresu Asti. Piemont se stal v roce 1802 francouzskou provincií. Veliké císařství pořádalo nepřetržité odvody mladých lidí do armády a bylo třeba přinášet další velké oběti. Mladí odvedenci, lidé skrývající se před policií pro nějaký přečin, šířili na venkově strach a nejistotu.

V těchto pyšných letech napoleonských výbojů, se šířily nejrůznější poplašné zprávy o těžkém postavení papeže vůči císaři.

V červenci roku 1809, Napoleon uvěznil papeže Pia VII., poslal jej do zajetí do Savony a od roku 1812 jej držel ve Fontainebleau. Lid byl kvůli tomu pod silným tlakem nejistoty.

Manzoni komentoval tento tragický konec v hymnu „Pátý květen“ slovy. „Dvakrát v prachu, dvakrát na oltáři“. V únoru 1814 získal Pius VII. znovu svobodu a dne 24. května se vrátil do Říma.

V těchto válečných letech se Piemont stane „zemí lupičů“, kteří působí krveprolití a vypalují vesnice. Přesto, že její doba byla smutná, prožila Markéta šťastné dětství. Nikdy nechodila do školy a první slova, která ji naučila její matka, byla Ave Maria...

Kdo tedy byla maminka Markéta?

V roce 1886 bylo Donu Boskovi 71 let. Více než dva roky se scházeli v jeho světnici s Donem Lemoyne, který se ho ptal na jeho mládí a na jeho rodinu a tužkou si zapisoval poznámky do sešitu. Z těchto poznámek i z jiných dokumentů dal dohromady desítky a desítky kapitol, které sloužily k sepsání *Životopisu Dona Boska, a Dějin salesiánů*. Don Bosco to velice dobře věděl, protože kapitoly byly sestavované a tištěné v tiskárně v oratoři, na širokých listech, které Lemoyne vázal do svazku „Dokumentů.“ Věděl, že prvních patnáct kapitol bylo prakticky životopisem jeho matky, Matky Markéty, která zemřela mezi jeho chlapci na Valdoku 25. listopadu 1856. Mluvili někdy, Don Lemoyne a Don Bosco, veřejně o *Životopise Matky Markéty*? To se neví. Jsou tam barvitě scény z dětství Dona Boska smíchané s tvrdými kontrasty s bratrem Antonínem (jeho děti žijí ve vážených rodinách). To ho snad odradilo od vydání, které by se jevil jako nerozváženě a indiskrétní. V dubnu 1886, doprovázen mladým Donem Viglietti, se Don Bosco vydal do Tolon. byl hostem hraběte Colle, který za Dona Boska splatil dluhy, když dostoupily do závratných výšin. Don Bosco je plný očekávání kvůli tomuto svému mimořádnému spolupracovníkovi. Během řeči se dotknou také možného „Životopisu“ maminky Markéty. Existuje dopis, který poslal don Viglietti donu Lemoyne 12. dubna: „Don Bosco mi nařizuje, abych Vám napsal toto: V domě hraběte Colle se mluví o životopisu Maminky Markéty, a hrabě ho chce publikovat za každou cenu. Zaplatí všechny výdaje. Don Bosco říká, ať se to udělá, jak chce, korektně anebo nekorektně, ať se o něm mluví málo nebo moc, na tom nezáleží. Chce však mít co nejdříve tuto útěchu. Když nestačí jeden příkaz, říká, že bude naléhavě prosit, že zanechá všechny ostatní starosti, aby splnil přání Otce ... To je to, co Don Bosco chce, abych ti řekl. Jednoduchý list podává toto svědectví.“

Když don Lemoyne přečetl dopis, napsal včas kapitolu o smrti Matky Markéty a ihned ji zařadil do již vytištěných svazků „Dokumentů“. V rychlé redakci odstranil všechno, co se týkalo neshod s Antonínem, jméno Jan Bosco bylo často nahrazeno slovem „bratři“, jméno bratra Josefa však někdy zůstalo. 23. června 1886, osmdesát dnů po prosbě hraběte Colle, mohl don Lemoyne vložit do rukou Dona Boska, (během večera organizovaného pro něho v předvečer jeho svátku, svatého Jana) Životopis jeho matky, to byl nejmilejší dárek. Don Bosco byl z dárku, který dostal velice nadšen. Když knihu pozorně četl, poznamenal si na lísteček (také ten se uchoval v Salesiánském Archivu) některé výrazy, které by se mohly vylepšit. Byly tam dvě nepřesnosti: bylo zvláštní, že byl přeskóčen

příběh jeho dětství (je to věta řečená jednou ženou Matce Markétě: „Určitě je určen udělat něco velice ďábelského ve světě.“) a plete se tam svatý František Saleský a svatý František z Assisi.

Tento jednoduchý list svědčí o tom, že Don Bosco četl pozorně a tento životopis své matky schválil i tam, kde je vyprávěno mnoho příběhů z jeho dětství. Ty se potom dostávaly z jedné knihy do druhé, z jedněch úst do druhých a vzbuzovaly úsměv a sympatie u tisíců chlapců. Šestá kapitola tohoto svědeckého listu začíná takto: „Markéta byla žena veliké víry. Bůh byl středem všech jejích myšlenek a jeho jméno bylo vždycky na jejich rtech... „Bůh tě vidí.“: to bylo veliké slovo, kterým připomínala svým chlapcům, že jsou vždycky pod pohledem velkého Boha, který je bude soudit. Když jim dovolila, aby si šli hrát na blízké louky, říkala: „Pamatujte si, že Bůh vás vidí.“ Když je někdy viděla zamýšlené a bála se, že přechovávají ve své duši nějakou zášť, pošeptala jim: „Pamatujte si, že Bůh vidí i vaše myšlenky.“

Když byla nádherná noc a nebe bylo poseté hvězdami, vyšla spolu s chlapci ven, ukazovala jim na nebe a říkala: „Je to Bůh, který stvořil svět a rozsel tolik hvězd. Když je tak nádherná obloha, jak musí být krásně v nebi.“ Slabá nit, která se táhla jejím lidstvím. Není možné v několika řádcích načrtnout profil této veliké ženy. Hrdinu, generála, vědce by šlo popsat krátce. Svatého člověka však nikdy. Svatost je nepatrné hrdinství, které trvá 365 dní v roce. Svatost netvoří dojmavé epizody. Heroismus Matky Markéty má jako základ děti, které měla žít, posekat seno a pšenici. Dále to bylo prádlo, které měla vyprat, vaření, chudý oděv, který měla spravovat. I veliký světec Don Bosco byl živěn tělesně, a tím víc duchovně touto ženou. I jiní, skuteční svatí (Michal Rua, Dominik Savio, Josef Buzetti) rostli ve stínu jednoduchých věcí, ze kterých tryskala statečnost dobrého příkladu, praktického poučení, zdravého křesťanského smyslu a důvěry v Boží Prozřetelnost. Pokusím se ukázat jemnou nit jejího lidství slovy, která ho umožní vidět v jejím každodenním životě.

Laskavá a hezká, mladá a duchaplná

Markétu Ochiena chtělo jako manželku mnoho mladých mužů. Bylo to v době, kdy se mladí lidé brali velice mladí. Když František Bosko žádal rodiče Markéty o ruku tak její tatínek se poradil s manželkou a své dceři řekl toto: «Když ty budeš souhlasit, i my budeme souhlasit, Je jasné, že vstupuješ do rodiny, která je chudší, než je naše. František je však dobrý křesťan a pracovitý člověk. Nebudete moc často oslavovat, protože do té rodiny vstoupila už bolest. Ihned se budeš muset postarat o dítě, které má už několik let a tak budeš matkou od prvního dne ».

Až ve svých 24. letech, v roce 1812, řekla ano Františku Boskovi, 27. letému vdovci s jedním synem Antonínem, kterému zemřela i dcera Teresa. Svatbu měli 6. června 1812, v Capriglio. Protože už platily francouzské zákony tak museli mít svatbu na úřadě a potom v místním farním kostele.

Markéta vstoupila do domu, do kterého už vstoupila bolest a kde jejím prvotním úkolem bylo obejmout a potěšit sirotka. Tento sirotek jí způsobí mnoho hořkosti a trápení. Bude těžkým křížem, který bude muset nést, ale bude ho umět vychovávat pevně a s láskou, a to až tak, že z něho udělá vynikajícího člověka. „Pán požehnal spojení Františka a Markéty,“ píše Lemoyne, „a potěšil je narozením dvou synů. Prvorozený se narodil v roce 1813 a bylo mu dáno jméno Josef. Druhý se narodil 16. srpna 1815 a bylo mu dáno jméno Jan.“

Rok 1817 je pro maminku Markétu hrozným rokem, její manžel František, když se zpocený vracel z pole tak šel do studeného sklepa. Dostal vysokou horečku, a každému bylo jasné: zápal plic. Jeho poslední slova byla dojmavá: «Podívej se, jakou velikou milost mi Pán prokazuje: volá mě k sobě ve stejný den a ve stejnou hodinu kdy zemřel on... Doporučuj ti naše děti, zvláště Jana“. Byl pátek 11. května v 15. hodin odpoledne, František přestal žít ve věku 34. let a Markéta měla 29 let. Přijala Boží vůli, ale od tohoto okamžiku byl její život naplněn mnohými

obtížemi a povinnostmi: všechny domácí starosti padly na ní, musela obdělávat pole, okopat vinici. Nikdy však nezapomněla, že na prvním místě je především matkou svých dětí. Ukazuje to i poslední věta z úst Dona Boska: úsměv. Matka vždycky zatížená starostmi a zodpovědností. Tak by mohla ze svých dětí vychovat děti velice úzkostlivé. Markéta však je s úsměvem naučila děkovat, plnit své povinnosti. Povinnosti byly v těch dobách pro všechny tvrdé: byla to doba nedostatku, zhoubných epidemií, skutečného hladu, kdy se do školy muselo chodit pěšky, a to i deset kilometrů, kdy už osmileté děti si musely vydělávat na chléb. Vdova Markéta však nikdy nepovažovala za ztracený ten čas, který musela odtrhnout práci a věnovat ho Bohu.

Protože kněz byl daleko, učila Jeníka katechismus sama a připravila ho na první svatě přijímání. Svými skutky ho učila potkávat Pána v nemocných a chudých.

„Měl jsem čtyři roky – vypráví Don Bosko -. Jednou jsem se vrátil z pole s bratrem Josefem, byli, jme oba vyprahlí žárem, protože léto bylo moc horké. Maminka šla načerpat vodu a dala pít nejdříve Josefovi. Když jsem viděl tuto zvláštní přednost, tak jsem se tvářil, že nechci pít. Maminka, aniž by řekla jediné slovo, odnesla vodu pryč. Na okamžik jsem setrval ve vzdoru a potom jsem plaše řekl:

- Maminko dáte mi také napít?
.... *Myslela jsem, že nemáš žízeň.*
- Maminko promiňte mi.
.... *Tak je to správné.*

Šla vzít vodu a podala mi ji s „úsměvem“.

Chudoba byla pro ni světlem

Chudoba nebyla pro ni ponížením. Byla pro ni světlem, které pomáhá vidět věci jasně. Když je její syn Jan před kněžským svěcením, řekne mu: „Jdi si svou cestou a neohlížej se na nikoho.“ To, co je nejdůležitější, je plnit Boží vůli. Od tebe nic nechci, od tebe nic nečekám. Narodila jsem se jako chudá, žila jsem jako chudá a taky chci umřít jako chudá. Musím ti říct: kdyby ses naneštěstí stal bohatým knězem, nikdy nevkročím do tvého domu.“ Don Bosco na ta slova nikdy nezapomněl. Uprostřed bohatých kněží byl chudým knězem a knězem chudých. V roce 1846, v době, kdy otevíral své první dílo ve prospěch opuštěných chlapců, mohl říct své matce: „Jednou jste mi řekla, že když zbohatnu, nikdy nepřijдете do mého domu. Teď mohu říct, jsem chudý a brzy ubytuji opuštěné chlapce. Proč nepřijдете bydlet ke mně?“ Markétě bylo tehdy 58 let a byla babičkou devíti vnoučat, která ji měla ráda. Doma se cítila jako královna. Na návrh syna však odpověděla: „Když se domníváš, že je to vůle Páně, jsem připravená přijít.“ V listopadu 1846 přišla do chudého domu na Valdoku mezi „uličníky“ oratoře. Už z něho neodešla. Byla to pro ni největší a nejbolestnější oběť. Bůh ji však volal, aby byla matkou sirotek a ona to mlčky přijala.

Nášup chleba a lásky

Život prvních chlapců, kteří bydleli u Dona Boska a jeho matky, byl velice chudý, i ostatní lidé tak žili. Na oběd se tedy shromáždili všichni u kotlíku matky Markéty, měli misku, anebo kastrol. Každý dostal naběračku rýže a brambor a častěji to byla polenta, která byla vařená se suchými kaštaný. Kromě jídla jedním z největších problémů

byla osobní hygiena. Maminka Markéta zřídila prádelnu. „Existovali chlapci,“ vzpomíná Don Bosco, „kteří měli kalhoty a bundu na cáry. Byli i takoví, kteří se neměli vůbec do čeho převléct, byli tak špinaví, že je žádný podnikatel nechtěl přijmout do zaměstnání.“

Měla mateřské srdce

Láska našeho Pána byla tak silná, že v ní zformovala srdce matky a moudré vychovatelky. Uměla v sobě spojit otcovství a mateřství, vlídnost a pevnost, bdělost a důvěru, rodinnost a dialog, vychovávala své děti nezištnou, trpělivou a náročnou láskou. Byla pozorná k tomu, co prožívaly, důvěřovala lidským prostředkům a v Boží pomoc. Před jejíma očima rostli tři chlapci, každý velice odlišné povahy, ke každému přistupovala stejně, ale odlišným způsobem. Učila je katechismus a připravila je na první svaté přijímání.

Když šli chlapci spát, považovala matka Markéta za svůj úkol vzít jejich oblečení, spravit je anebo je vyprat, zalátat je a znovu je dát těmto chudým chlapcům. Všichni chlapci volali Markétu „maminko“. Byla to pravda. Byla maminkou oratoře a všech chlapců, kteří u ní hledali kousek chleba navíc a lásku. Chlapci, který si přišel vedle ní sednout a plakal kvůli tomu, že se mu jeho nevychovaní spolupracovníci smějí, dala střepec hroznu a dodala: „V žádné zemi není tak špatně jako na tomto světě.“

Když vyčinila chlapci, který proměnil knihu v pátku na hraní, a viděla ho smutného, zašeptala: „Na ránu to chce olej.“ Vytáhne z kapsy jablko a dá mu ho. Jeden chlapec prožíval těžké období. Byl agresivní a nedisciplinovaný: Markéta ho zavolá do kuchyně, kde spravovala oděvy, když zrovna nevařila. Posadí si ho naproti, a aniž by zvýšila hlas, říká mu: „Proč ses tak změnil? Nevidíš, že se z tebe stává špatný člověk? Víím proč: už se nemodlíš. Když ti Bůh nepomůže, jak se chceš proměnit v dobrého člověka? Tady máš jablko a přemýšlej o tom.“ Rozum, náboženství, laskavost: tři hodnoty, které tvoří salesiánský výchovný systém. Don Bosco se ho naučil od své matky. Veliké salesiánské dílo bylo chováno na kolenou matky Markéty. Jestliže existuje svatost, kde je extáze a vidění, existuje také svatost, která má umývat hrcce, spravovat oděv chlapců a žít je polentou a láskou. Matka Markéta byla svatou tímto způsobem.

Dne 18. ledna 1849 přišla z Becchi do Turína smutná zpráva, zemřel nevlastní syn Antonin. Tento syn ji dal hodně zabrat, ale byla vždy k němu jemná a milá a milovala ho až do konce života.

Chlapců přibývalo a rostly i požadavky na jejich zaopatření. Ve svých 62. letech cítí tíhu stáří, a tak jednou řekne synovi: „Jeníku, jsem unavená. Nech mě vrátit se do Becchi. Pracují od rána do večera, jsem ubohá stařena a tito chlapci mi všechno zničí. Už víc nemůžu. Don Bosko se podíval na svoji matku a hrdlo se mu stáhlo, neřekl nic. Udělal jenom jedno gesto, mlčky ukázal na kříž. Maminka Markéta pochopila a dál spravovala oblečení. Od té doby slovíčko stížnosti nevpustila.

Tak žila od roku 1846 do roku 1856. Deset let uprostřed rámusu stovek hlasů, které křičely, zpívaly, hádaly se. Ona, která tak milovala ticho a klid venkova, nacházela ticho čas od času v kostele svatého Františka. Tam se modlila růženec proto, aby měla sílu pokračovat a nenaříkat. Jednou vidí svého syna, jak rozmnožil kaštiny, pagnetu, a jak mu chlapci tleskají. Ona je rozmnožovala po deset let a nikdo o tom ani nesnil, aby jí zatleskal. Matky dělají tolik zázraků, že kdybychom jim začali tleskat, tak nikdy nepřestaneme.

„Teď je řada na tobě, abys pomohl své matce.“

Matka Dona Boska Markéta je nemocná, její stav je velice vážný. Don Bosco myslí, že toto bude nejtěžší ztráta pro oratoře a pro něho. Naučila ho žít, být knězem, vychovávat chlapce, když spolu chodili na venkov, když se jí večer svěřoval, když v oratoři ohřívala polentu. Dávala mu sílu, aby se nikdy neunavil, důvěru v Prozřetelnost. Darovala mu, aniž by si toho všiml, výchovný systém, který udivuje svět. Všechno je soustředěno do života a těchto slov: „Vlídná dobrota a statečnost matky.“ Přichází Don Borel, vyzpovídá ji a pak jde vzít eucharistii jako pokrm na poslední cestu. Tehdy Markéta říká svému synovi: „Když jsi byl dítětem, pomáhala jsem ti přijmout Pána Ježíše. Teď je na tobě, abys pomohl své matce. Říkej nahlas slova, já je budu opakovat.“ Z Becchi přichází syn Josef s rukama ještě špinavými od hlíny. Maminka mu říká šeptem jako všechny matky: „Mějte se rádi.“ Následující den, zatímco nemoc pokračuje, podaří se jí ještě Donu Boskovi říct: „Bůh ví, jak jsem tě měla ráda. Doufám, že tě budu moci mít ráda v blažené věčnosti... Mám klidné svědomí. Splnila jsem svou povinnost ve všem, co jsem mohla... Buď pozorný ke svému okolí... Mnozí na místo Boží slávy hledají vlastní prospěch... Mnozí milují chudobu u druhých, ale ne u sebe...“ Po dlouhé pauze řekla: „Pamatuj si, že tento život spočívá v utrpení. Opravdové radosti

budou na věčnosti ...“ Markéta vyjádřila v těchto prostých slovech křesťanské pojetí života stovek generací sedláků, přesvědčení, které pomohlo tisícům matek nést životní tíhu i přes bídu a války, smrt dětí, námahu, která drtila.

25. listopadu 1856 odchází. Plíce jí přestávají sloužit v 68 letech, jsou zničené velikou prací. Bůh ji volá. Ve velkém městě Turíně mezi krymskou válkou a druhou válkou za nezávislost si toho ani nikdo nevšimne. V oratoři, kde jsou stovky chlapců, se zdálo, že se život zastavil. Chudí si vždycky všimnou, když schází někdo, kdo je měl rád. Ti lidé cítí, že je třeba ráje, kde by tito lidé neumírali nikdy.

Bůh si ji přišel vzít ve 3 hodiny ráno 25. listopadu. Don Bosco a bratr Josef se vrhli jeden druhému do náruče.

Studený registr smrti

Studený registr farnosti svatých Šimona a Judy (dnes svatého Joachima) zaznamenal: „Roku Páně 1856 dne 25. měsíce listopadu ve 3 hodiny ráno na území této farnosti v domě Bosco zaopatřena svatými svátostmi zemřela Markéta Bosco ve věku 69 let, narozená ve vesnici Capriglio... Toto dosvědčují Don Alasonatti Giuseppe 45 let a Buzzetti Giuseppe 24 let. Její ostatky byly pohřbeny 26. listopadu na hřbitově v Turíně.“ Po vypršení lhůty prvotního severního hřbitovního pole řady 31 B hrobu č. 117, ve kterém byla Maminka Markéta pohřbena, byly její ostatky vhozeny do společného hrobu jako ostatky všech chudých smrtelníků.

Církev uznala prožívání jejich křesťanských ctností za hrdinské a prohlásila ji za „ctihodnou“ 15. 11. 2006.

Modlete se za její svatořečení.

V srpnu 1860 - čtyři roky po její smrti, se Donu Boskovi zdálo, že ji potkal u kostela Panny Marie Utěšitelky - La Consolata, když se vracel do oratoře. Její tvář byla překrásná. „Jak to? Vy jste zde?“ řekl Don Bosco. „Nejste mrtvá?“ „Jsem mrtvá, ale žiji,“ odpověděla Markéta. „Jste šťastná?“ „Přešťastná!“ Don Bosco se jí ptal, jestli po smrti šla hned do nebe. Markéta odpověděla, že ne. Pak se jí ptal, jestli v nebi byli chlapci, jejichž jména jí řekl. Markéta odpověděla, že ano. „A teď,“ pokračoval Don Bosco, „mi dejte vědět, jak jste šťastná v nebi.“ „Nemohu,“ odpověděla maminka. „Ukažte mi alespoň kousek svého štěstí.“ Tehdy viděl svou matku celou ozářenou, důstojného vzhledu, ozdobenou drahým oděvem a za ní bylo něco jako početný sbor. Markéta se dala do zpěvu. Její zpěv lásky k Bohu o nevyslovitelné sladkosti se dotýkal přímo srdce, pronikal do něho a přitahoval ho, aniž by na něho tlačila.“ (Sny DB - Don Bosco má sen o své matce – 1860 - (MB – V – 567 - 569)

Připomeňme si hlavní události v jejím životě:

- **1788 - 1. dubna** se Markéta narodila v Capriglio (okres Asti) v rodině zemědělců. Ve vesnici není škola a tak se Markéta nenaučí ani číst ani psát. Sotva může, tak pomáhá rodičům na poli.
- **1812 - 6. července** – se vdává za Františka Boska (29 let) zemědělce a odchází s ním na samotu Biglione na Colle v Becchi, v osadě patřící do Castelnuevo. František už má syna Antonína, který se narodil v roce 1808.
- **1813 – 18. dubna** se narodil syn Josef, prvorozený Matky Markéty.
- **1815 – 16. srpna** se narodil Jan, budoucí apoštol mládeže.
- **1817 – 12. května** umírá manžel František na zápal plic ve věku pouhých 34 let. Markéta se musí postarat o tři děti a starou a nemocnou tchýni.
- **1824 – 1825** – Kolem devíti let má malý Jan tajemný sen, který předpoví jeho budoucí poslání. Antonín se však staví jeho touze studovat se slovy: „Nutnější je pracovat, když chceme žít.“
- **1826 – 26. března** – První svatě přijímání Jana Boska.
- **1828** – Kladení překážek ze strany Antonína pokračují a maminka Markéta je donucená rozdělit mezi syny otcovo dědictví. Antonín si jde žít po svém.

- **1830** – Markéta ubytuje Jana u své přítelkyně Lucia Matta v Chieri proto, aby mohl chodit pravidelně do školy.
- **1831 – 22. března** se Antonín ožení. Narodí se mu 7 dětí.
- **1835** – Jan je oblečen do kleriky a vstupuje do semináře.
- **1841 – 5. června** – Jan Bosco je vysvěcen na kněze.
- **1846 – 3. listopadu** se Markéta přestěhuje do Turína na Valdocco proto, aby pomohla svému synovi v jeho práci mezi chlapci.
- **1849 - 18. ledna** umírá Antonín v pouhých 41 letech.
- **1856 – 25. listopadu** Matka Markéta umírá na prudký zápal plic. Je jí 68 let.
- **1862 – 12. prosince** umírá Josef v pouhých 49 letech.
- **1888 – 31. ledna** umírá Don Bosco ve věku 72 let.
- **1929 – 2. června** – Don Bosco prohlášen blahoslaveným.
- **1934 – 1. dubna** je Don Bosco prohlášen svatým.

(zpracoval Jan Ihnát, SDB)